

Pisma antyheretyckie Stanisława ze Skarbimierza

Polemiczna twórczość antyheretycka w Europie przeżyła swoisty renesans na początku XV w. w związku z coraz większym zasięgiem i siłą oddziaływania pism i kazań Jana Husa i innych czeskich reformatorów. Spośród krakowskich uczonych najwięcej miejsca polemice z husytami poświęcił Stanisław ze Skarbimierza (zm. 1431), pierwszy rektor Uniwersytetu Krakowskiego. Jego pisma o charakterze antyheretyckim można pogrupować na dwie kategorie. Do pierwszej zaliczają się teksty odnoszące się do problemu herezji w ogóle lub do konkretnych poglądów niezgodnych z nauczaniem i zwyczajami przyjętymi w Kościele (kazanie *De haereticis*, cztery determinacje antyhusyckie, *Replicationes*). Druga kategoria to dzieła napisane na potrzeby rozstrzygnięcia konkretnych przypadków posądzenia o herezję. Są to dwa *sermones generales* wygłoszone podczas procesów *in causa fidei* krawca Stanisława i magistra Sołtysowica, list denuncjacyjny w związku ze sprawą dominikanina Mikołaja oraz trzy opinie prawne na okoliczność procesu astrologa Henryka Czecha.

Twórczość antyheretycka Stanisława ze Skarbimierza cechuje się niezwykłą różnorodnością pod względem formy, ale równocześnie spójnością i konsekwencją wyrażanych poglądów. Dla krakowskiego uczonego mniejsze znaczenie miał stopień szkodliwości poszczególnych błędów wyrażanych przez heretyków, niż fakt podważenia autorytetu papieża i Kościoła. Był to dla niego podstawowy wyznacznik herezji. Zwyczaj udzielania Komunii św. pod dwiema postaciami czy postulat wprowadzenia swobody głoszenia Słowa Bożego nie były dla niego istotne z punktu widzenia czystości doktryny. Budziły natomiast sprzeciw ze względu na formę ich wprowadzania w życie przez husytów bez stosownej zgody i upoważnienia papieża.

Teksty Skarbimierczyka poświęcone zagadnieniu herezji stanowią znakomity przykład wykładu eklezjologii średniowiecznej, a równocześnie są ważnym świadectwem zaangażowania członków Uniwersytetu Krakowskiego w sprawy związane z walką o dusze w Królestwie Polskim.